

oorspronkelijke woonplaatsen vervoerd. Velen hunner hebben daar de eerste hulp ontvangen van de in de hongerwinter voorbereide grote organisatie waarin alle charitatieve verenigingen samenwerkten: Nederlands Volksherstel. Dat had, om een voorbeeld te geven, vóór eind mei in Amsterdam zeven kantoren ingericht waar vóór midden juli al vijftien-vijftigduizend ontheemden waren opgevangen. Eind '45 had deze instelling in de hoofdstad in meer dan drieduizend gevallen ontheemden aan een woning geholpen en in bijna drieduizend aan meubelen en huisraad – het waren woningen waar NSB'ers in hadden gewoond en het waren hún meubelen en huisraad die aan de ontheemden ter beschikking werden gesteld.

★

Wij menen dat de Nederlandse autoriteiten zich in het geschonden en geplunderde land ten behoeve van de ontheemden in materieel opzicht grote moeite hebben getroost – het is een kleine volksverhuizing geweest die door het Militair Gezag snel werd geïmproviseerd met gebruikmaking van de weinige middelen die ter beschikking stonden. Van de psychologische opvang evenwel deugde niet veel. Er werd onvoldoende beseft wat het voor de ontheemden betekende dat zij zich weer op Nederlandse bodem bevonden. Dat gold vooral voor de terugkerende politieke gevangenen en gedeporteerde Joden ('Ik had de eerste koe die ik zag, wel willen omhelzen', schreef een overlevende van Auschwitz, Sebil Minco, in '41 als lid van de Geuzengroep veroordeeld¹). Allen hadden zich vastgeklampt aan het denkbeeld, eens weer in Nederland terug te zijn – nu wás het zo ver maar dat betekende dat men, vaak na uren wachten (zulks vooral bij de grensposten waar de toestroom van ontheemden veel groter was dan verwacht), een controle moest ondergaan die meer gekenmerkt werd door ambtelijke punctualiteit dan door hartelijkheid. Niet in alle maar toch wel in vele van deze politieke gevangenen en gedeporteerden brandde de behoefte om, zodra zij met landgenoten in contact kwamen, iets te vertellen van de peilloze verschikkingen die zij hadden moeten doorstaan – zij rekenden op belangstelling, op begrip, op medeleven, en zij kwamen tegenover overwerkte

¹ S. Minco: *Gevangene 136862 vertelt . . .* (z.j.), p. 50.